

HRVATSKI SABOR

**KLUB ZASTUPNIKA
Hrvatskih laburista – Stranke rada**

Zagreb, 01. ožujka 2012. godine

PREDSJEDNIKU HRVATSKOG SABORA

Predmet: Prijedlog Zaključaka o stečaju

Temeljem članka 122. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Klub zastupnika Hrvatskih laburista – Stranke rada podnosi **Prijedlog Zaključaka o stečaju.**

U ime predlagatelja sva potrebna obrazloženja davat će zastupnici Dragutin Lesar, Zlatko Tušak, Mladen Novak i Nikola Vuljanić.

Predsjednik

Dragutin Lesar

UVOD

Stečajevi u Hrvatskom gospodarstvu postali su svakodnevnica, što u načelu i ne mora biti tragedija. Stečaj trgovačkog društva može biti preslagivanje odnosa dužnika i vjerovnika, može biti legitimni put ka konsolidaciji tvrtke, a ponekad i jednostavno promjena vlasnika trgovačkog društva. Stečaj, u načelu, ne bi smio ni trebao biti tragedija u kojoj nestaju radna mjesta, država ostaje bez poreza i doprinosa, a vjerovnici bez svog novca. Takvi stečajevi, koji se svode na likvidaciju tvrtke i rasprodaju svega onoga što iz nje nije prije provođenja stečaja ukradeno, posljedica su nezakonitosti u događanjima prije pokretanja stečaja, nesposobnosti i zlonamjernosti stečajnih upravitelja i nesnalaženju, nesposobnosti, a ponekad i korumpiranosti državnih organa, od porezne uprave do državnog odvjetništva i sudstva u sprječavanju lopovluka i propadanja.

Rijetke su tvrtke u Hrvatskoj u kojima se stečaj provede tako da dođe do restrukturiranja tvrtke i onda mediji o njima pišu kao o atrakcijama (npr. Pevec i Tisak). A to bi trebalo biti pravilo.

Smatramo da bi Hrvatski sabor morao pokrenuti neke postupke da se u stečajevima trgovačkih društava na minimum svede šteta, posebno za one koji su najmanje za nju krivi – za radnike.

Ključ svođenja štete na minimum je pravovremeno pokretanje stečaja, odnosno intervencija državnih organa onda kad uprava ne obavi svoj posao kako treba. Do bezakonja i pljačke najčešće upravo dolazi u trenutku kad se uvidi da trgovačko društvo ne može podmiri svoje obveze i kad svatko tko to može iz takvog društva pokušava izvući što više može. Država je dužna intervenirati u takvim trenucima i spriječiti pljačku.

Hrvatski Laburisti – Stranka rada žele upozoriti na dugogodišnju praksu kršenja propisa o pokretanju i vođenju stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj, koja je s hrvatskom gospodarskom stvarnošću srasla do te mjere da državne vlasti na nju gotovo ne reagiraju, a još ju manje sankcioniraju. Pred očima vlasti svakodnevno se provode smišljene akcije kojima se neko trgovačko društvo namjerno dovodi u situaciju u kojoj mu ne predstoji ništa osim likvidacije. Umjesto da se stečaj društva pokrene na vrijeme, kada još ima nade da se kroz preustroj društva proizvodnja nastavi a radna mjesta očuvaju, samovoljom članova uprave trgovačka društva ciljano se uništavaju i pripremaju za likvidaciju. Niz je primjera osnivanja tvrtki kćeri bez imovine i s minimalnim temeljnim kapitalom, u koja se prebacuju radnici iz matičnog društva, dok u matičnom društvu ostaje samo imovina bez ijednog zaposlenog radnika. Radnici, od kojih su mnogi u tim društvima proveli čitav radni vijek, stavljeni su pred gotov čin gdje se od njih traži potpisivanje novih ugovora o radu s tvrtkom kćeri čime ostaju bez svojih stečenih prava. Hale, strojevi i infrastruktura od matičnog se društva često po nerazumno visokim cijenama iznajmljuju tvrtki kćeri, s ciljem izvlačenja kapitala. S istim ciljem sklapa se cijeli niz štetnih ugovora, pogoduje vjerovnicima, a imovina društva rasprodaje u bescjenje. Naposljetku, kada u tvrtki kćeri presuše sva sredstva a narasli dugovi višestruko premaše vrijednost imovine, tvrtka se gurne u stečaj. U brojnim slučajevima radnici koji svjedoče ovakvom postupanju uprave svoje zahtjeve da se ispita zakonitost poslovanja trgovačkog društva upućuju Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske. Da reakcija DORH-a po ovakvim prijavama nije učinkovita govori činjenica o brojnim uspješnim tvrtkama koje se sada nalaze pred likvidacijom, a višegodišnja nastojanja

radnika da se upozori na gospodarski kriminal ostala su bez odjeka. Kod pitanja samog pokretanja stečaja, upravi društva također na raspolaganju stoje mnoga zakonita i protuzakonita sredstva da još više ošteti trgovačko društvo. Povreda obveze članova uprave da pokrenu stečajni postupak pod zakonskim uvjetima i rokovima najčešće je korišteno sredstvo za dodatno nanošenje štete trgovačkom društvu, vrlo popularno iz razloga što se kršenje tih odredbi u pravilu ne sankcionira. Iako je propisana osobna materijalna odgovornost člana uprave koji propusti pokrenuti stečaj i time nanese štetu vjerovnicima, nije nam poznat niti jedan slučaj iz hrvatske sudske prakse u kojem bi neki član uprave odgovarao zbog propuštanja svoje obveze da pokrene stečaj. Odluči li uprava ipak podnijeti prijedlog za otvaranje stečaja, na raspolaganju joj stoji još jedno, ovog puta zakonito sredstvo kojim se otvaranje stečaja može uspješno izbjeći. Ono je iskorišteno u značajnom broju slučajeva, a sastoji se u tome da uprava društva podnese prijedlog za pokretanje stečajnog postupka, no ne udovolji uvjetu da uplati dodatnu pristojbu u Fond za pokriće troškova stečajnog postupka. Iz tog razloga stečajni sudac odbacuje njihov prijedlog, te se agonija društva nastavlja unedogled.

Govoreći o problematici zakazivanja hrvatskog pravosuđa na polju pokretanja i vođenja stečajnih postupaka, nužno je istaknuti i činjenicu da je za članove uprave društva predviđena i kaznena odgovornost ako u slučaju nesposobnosti društva za plaćanje ili prezaduženosti ne zatraže otvaranje stečajnog postupka. O tome koliko se ova odredba provodi u praksi, nedvosmisleno nam govori činjenica da su u Izvještaju o radu DORH-a za 2010. godinu kaznena djela povezana sa stečajem jedva i spomenuta, izuzmemo li njihovo svrstavanje u skupinu kaznenih djela s najmanjom uspješnošću u rješavanju.

Kao razlog smanjene učinkovitosti na području rješavanja ovih kaznenih djela navode se teškoće u njihovom dokazivanju (str. 30. Izvještaja). Taj se razlog teško može razumjeti, uzmemo li u obzir da u Republici Hrvatskoj već više 3 godine postoji sustav OIB-a koji omogućuje praćenje promjena u imovinskom stanju građana. Porezna uprava u praćenju imovinskih promjena građana potpuno zakazuje, te joj kroz prste prolaze kako oni s golemim poreznim dugom, tako i oni iz čijeg bi se poslovanja nedvojbeno moglo zaključiti da su posrijedi kaznena djela u gospodarskom poslovanju. Upravo zbog golemih dugova koji se prema državi generiraju od trgovačkih društava s dugotrajnom blokadom računa ili neurednim poslovanjem, pravilnim i zakonitim postupanjem Porezna uprava mogla bi otkloniti štetne posljedice koji zbog neplaćanja porezna nastaju za državu, kao i gospodarstvo u cjelini. Pravovremenom reakcijom Porezne uprave mogle su se spriječiti likvidacije brojnih uspješnih hrvatskih poduzeća koja su zbog neodgovornog vodstva odvedena u propast.

Na Hrvatskom Saboru je da spriječi daljnji nastavak ovakve prakse provođenja stečajeva u Republici Hrvatskoj. Ključ svodenja štete na minimum jest pravovremeno pokretanje stečaja, odnosno intervencija državnih organa onda kada uprava ne obavi svoj posao kako treba. Cilj je stvoriti uvjete da se izvrši što veći broj stečajeva s preustrojem uz očuvanjem proizvodnje i radnih mjesta, a koji se danas nažalost smatraju atrakcijom i mahom pune novinske stupce.

Zbog svih tih i drugih razloga predlažemo Hrvatskom saboru da temeljem članka 122. Poslovnika Hrvatskog sabora, donese sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. Hrvatski sabor želi prekinuti dosadašnju nezakonitu praksu provođenja stečajeva u Republici Hrvatskoj i grubo kršenja odredbi Stečajnog zakona o obvezi pokretanja stečajnog postupka. Tim postupcima su najprije uništavane tvrtke što namjerno ili nesposobnim upravljanjem, kako bi u konačnici ipak završile u likvidaciji, a radnici ostali bez posla i završili na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje.
2. Hrvatski sabor zadužuje Vladu Republike Hrvatske da hitno, a najdulje u roku od 60 dana:
  - Hrvatskom saboru predloži rješenja za učinkovito i odgovorno postupanje Porezne uprave kod dugotrajne blokade računa poslovnih subjekata zbog duga prema državi, a posebno u tvrtkama bez imovine i temeljnog kapitala,
  - Hrvatskom saboru predloži izmjenu Stečajnog zakona s ciljem bržeg i učinkovitog provođenja stečaja, da u Zakon ugradi odgovornosti stečajnih sudaca i stečajnih upravitelja za dokazane propuste u stečaju, osigura prednost u naplati radničkih potraživanja ispred svih ostalih vjerovnika i razradi odgovornost uprava, nadzornih odbora i vlasnika tvrtki kod učinjenih štetnih radnji prema vjerovnicima namjernim radnjama (odnosno njihovu odgovornost osobnom imovinom),
  - donese novu Uredbu o kriterijima i načinu obračuna i plaćanja nagrada stečajnim upraviteljima kojom će se utvrditi stimulatívna nagrada za stečajnog upravitelja koji obavlja stečaj s stečajnim planom i tvrtka nastavi s proizvodnjom, a očuvaju se radna mjesta,
  - Hrvatskom saboru predloži izmjenu Zakona o trgovačkim društvima u kojem će propisati obvezu uplate namjenskih sredstava kod registracije tvrtke za Fond pokrića troškova stečajnog postupka, te zakonom uredi mjeru zabrane na određeno vrijeme osnivanja trgovačkih društava vlasnicima, članovima uprave i članovima nadzornih odbora trgovačkih društava koja su završila u stečaju i u stečaju nisu podmirila svoje obveze, kao i članovima njihove uže obitelji.
3. Hrvatski sabor zadužuje Vladu Republike Hrvatske da podnese prijedlog za izmjenu i dopunu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći kojom će se radnicima vjerovnicima u stečajnom postupku omogućiti korištenje besplatne pravne pomoći.
4. Hrvatski sabor zahtijeva od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske da u roku od 90 dana sačini i dostavi posebno izvješće o postupanju svih tijela državnog odvjetništva Republike Hrvatske glede kaznenih djela povezanih sa stečajnim postupcima a opisanih u Kaznenom zakonu čl. 282. i čl. 283., Zakonu o trgovačkim društvima čl. 626. i Stečajnom zakonu čl. 4., čl. 39. u protekle tri godine.

OBRAZLOŽENJE:

Hrvatski laburisti – Stranka rada suočeni s višegodišnjom negativnom praksom primjene Stečajnog zakona kao i samog tijeka provođenja stečajeva, a koji imaju za

posljedicu poražavajući učinak na stanje gospodarstva u Republici Hrvatskoj i zabrinjavajući rast broja nezaposlenih, predlažu Hrvatskom saboru zaključke kako bi se ovo područje kvalitetnije i odgovornije uredilo.

Iz navedenog proizlazi da je potrebna hitna izmjena postojećih propisa koje reguliraju područje stečajnog postupka, ali i mjerodavnije i odgovornije postupanje svih nadležnih institucija u državi.

Potrebno je zaustaviti praksu dugotrajnih blokada računa poslovnih subjekata jer one generiraju ogromni unutarnji nenaplativi dug u državi i stvaraju vrlo negativne posljedice na funkcioniranje cjelokupnog gospodarstva. Dugotrajni dugovi umanjuju državne prihode, a postoje primjeri blokiranih računa poslovnih subjekata u trajanju preko 15 godina radi čega se gomilaju nepodmireni dugovi neizvršenih poreznih obveza. Dugotrajno blokirani računi poslovnih subjekata generiraju unutarnji dug prema državi, radnicima i drugim pravnim osobama koji se najčešće nikada ne uspiju naplatiti. Kad i dođe do otvaranja stečaja narasla dugovanja daleko nadmašuju raspoloživu vrijednost imovine poslovnog subjekta.

Državi u isto vrijeme nedostaju sredstva za izvršavanje vlastitih obveza, a u konačnosti manjak tih neuplaćenih obveza padaju na teret solventnih subjekata i građana ili se osiguravaju novim kreditnim zaduživanjem.

Takvi negativni učinci su jednim dijelom i razlog što Vlada Republike Hrvatske poseže s novim poreznim opterećenjima, umjesto da uvede red u podmirivanju obveza između poslovnih subjekata i omogući rasterećenje gospodarstva i građana.

Sa blokiranim računima 31. prosinca 2011 godine bilo je 70.000 pravnih osoba, a njihov iznos prijavljenih neizvršenih osnova za plaćanje iznosi oko 41.600.000.000,00 kuna. Od tih trgovačkih društva 75% ima dugotrajnu blokadu sa 83% duga, 35,5% njih je preko 5 godina u blokadi, a 21.000 pravnih subjekata je bez ijednog zaposlenog s 16.500.000.000,00 kuna duga.

Radnici u tvrtkama s dugotrajno blokiranim računima ne primaju plaću zbog čega im je smanjena kupovna moć, a nisu u mogućnosti niti redovito izvršavati svoje obveze ni plaćati svoje račune. Snalaze se na sve moguće načine kako bi prehranili svoje obitelji, a ponekad se nalaze u bezizlaznoj situaciji što je daleko od normalnih uvjeta života, prava na rad i dostojnu plaću za obavljene posao što im je zajamčeno Ustavom i Zakonom Republike Hrvatske.

Kada se konačno i otvori stečajni postupak nad trgovačkim društvom, nakon dugotrajnih blokada računa radnici najčešće ostaju uskraćeni za svoje neisplaćene plaće (osim tri minimalne plaće i pola otpremnina), država ostaje bez neuplaćenih sredstava za poreze i prireze, a koji se u najčešće ne mogu naplatiti, jer su trgovačka društva dovedena u takvo stanje da se više nema iz čega naplatiti.

Jedini koji su se osigurali za tu situaciju i imaju najmanji rizik su banke koje se u gotovo svim slučajevima pojavljuju kao razlučni vjerovnici i diktiraju tijek provođenja stečaja i uvjete nastavka rada.

Prema važećem Stečajnom zakonu razlozi za otvaranje stečaja su:

1. nesposobnost za plaćanje trgovačkog društva:

- ako ne može trajnije ispunjavati svoje dospjele novčane obveze (insolventnost).
  - ako ima evidentirane nepodmirene obveze kod banke koja za njega obavlja poslove platnog prometa u razdoblju duljem od 60 dana, a koje je trebalo, na temelju valjanih osnova za naplatu i bez daljnjeg pristanka dužnika, naplatiti s bilo kojeg od njegovih računa (zakonska presumpcija nesposobnosti za plaćanje)
2. prezaduženost (ako imovina ne pokriva postojeće obveze).

Ako je trgovačko društvo nesposobno za plaćanje ili prezaduženo, uprava koja vodi društvo mora bez odgode, a najkasnije dvadeset jedan dan po nastanku nesposobnosti za plaćanje ili prezaduženosti, predložiti otvaranje stečajnoga postupka.

Primjeri iz prakse jasno govore o kvaliteti i zakonitosti provođenja stečajnog postupka u Republici Hrvatskoj:

Primjer I:

Poslovni račun trgovačkog društva blokiran je preko osam godina, dok trgovačko društvo ima temeljni kapital od samo 20.000,00 kn. U periodu blokade obveze trgovačkog društva narastu za 1000 puta od vrijednosti temeljnog kapitala (preko 20.000.000,00 kn), a kad se i otvori stečaj radnici ne mogu ostvariti svoja potraživanja za neisplaćene plaće koja za konkretni slučaj iznose 2,8 milijuna kuna. Država ostaje bez povrata duga od preko 9 milijuna kuna, a banka u vlasništvu države bez svojih 8,5 milijuna kuna. Iz ovoga klasičnog primjera vidljivo je da radi neotvaranja stečaja na vrijeme zbog čega nastaje ogromna nepopravljiva šteta, a najveći gubitnici su država i radnici. Za konkretni slučaj nitko nije odgovoran, a postavlja se pitanje tko je dozvolio gomilanje obveza u tvrtki koja nema pokrića, osim 20.000,00 kuna temeljnog kapitala.

Primjer II:

Stečaj trgovačkog društva otvoren je 2000. godine, a zatvoren 2011. godine. U međuvremenu, 974 bivših radnika nije naplatilo svoja potraživanja jer čekaju ishod sudskog spora koji se vodi još od 1995. godine. Do danas, u navedenom sudskom sporu doneseno je jedanaest presuda koje su ukinute na drugostupanjskom sudu.

Primjer III:

Zbog nesređenih zemljišnih knjiga i informacije dobivene od stečajnog upravitelja kako ne postoji opterećenost imovine stečajnog dužnika, odbor vjerovnika nakon održanog ispitnog i izvještajnog ročišta donosi odluku o prodaji imovine. Nakon sedam mjeseci po uplati cjelokupnog iznosa od tvrtke koja je željela pokrenuti proizvodnju, izlazi na vidjelo da je imovina opterećena. Stečajni upravitelj rezervira uplaćeni novac, a radnici se ne mogu naplatiti u prvom isplatnom redu. Novi vlasnik ne može pokrenuti proizvodnju, a radnici ne mogu početi raditi.

Takvih primjera ima unedogled, a dodatni je problem što ne postoji sustavno praćenje provođenja stečajnih postupaka, posebice njihovog vremenskog trajanja, vrijednosti imovine, kao ni posljedica koje oni proizvode u društvu.

Odgovornost za nastalu štetu ne snosi niti Porezna uprava, neovisno o tome što njezinim neodgovornim postupanjem i propuštanjem da reagira u skladu sa svojim

zakonskim obvezama, nastaje ogromna nenadoknadiva šteta prema državi, radnicima i ukupnom gospodarstvu.

U velikom broju ovakvih slučajeva radnici su prinuđeni sami podnositi zahtjeve za otvaranje stečaja, jer to ne čine uprave društva iako ih Zakon na to obvezuje. Država u rijetkim slučajevima pokreće stečaj, a uprave ne odgovaraju za prouzročenu štetu milijunskog iznosa koja nastaje zbog nepoštivanja zakonske obveze.

Postoji značajan broj slučajeva i praksa da uprava i podnese prijedlog za otvaranje stečaja ali ne uplati potreban predujam Fondu za pokriće troškova stečajnog postupka, a stečajni sudac zbog tog razloga odbaci prijedlog za otvaranje stečaja, čime se dalje nastavlja agonija trgovačkog društva i njenih radnika u nedogled. Kako bi se stalo na kraj ovakvoj apsurdnoj praksi, potrebno je uvesti novu obavezu prilikom registriranja trgovačkog društva, a to je uplata namjenskih sredstava za pokriće troškova stečajnog postupka.

Ima niz primjera osnivanja tvrtki kćeri bez imovine, samo s temeljnim kapitalom od 20.000,00 kn u koje se prebacuju radnici iz društva u kojima ostaje samo imovina bez ijednog zaposlenog radnika. Radnici su ucijenjeni na potpisivanje novih ugovora o radu čime ostaju bez svojih stečenih prava, a hale i strojevi se iznajme tvrtki kćeri s velikom najamninom. U konačnici, kada više nema dovoljno sredstava za najam, a dugovi narastu zbog neizvršenih obveza, tvrtka se gurne u stečaj. Na taj način se lako riješi pitanje radnika jer vlasnicima je interesantnija imovina od rada i stvaranja nove vrijednosti koje omogućuje stvaranje boljeg i bogatijeg društva.

Postoje slučajevi dijeljenja trgovačkih društava i izdvajanja neopterećene imovine u nove tvrtke u kojima nema zaposlenih, ili su jedan do dva zaposlena. Radnici ostaju u trgovačkom društvu s blokiranim računom, dugovima i opterećenom imovinom, na što ukazuju i najnovijih primjer zbivanja u Generalturistu.

Iako postoje indicije ili čak dokazi da su odgovorne osobe takvih tvrtki poslovale suprotno interesima društva te na štetu radnika i drugih vjerovnika, pokretanje postupka pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika kojima su vjerovnici namjerno oštećeni povezano je sa znatnim odvjetničkim i drugim troškovima, koje radnici koji ne primaju plaću ne mogu podmiriti. Stoga se predlaže izmjena i dopuna Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći kojom bi se radnicima vjerovnicima u stečajnom postupku omogućila pomoć stručnjaka i oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi i troškova postupka te uspješnije počeo suzbijati duboko ukorijenjen gospodarski kriminal.

Dragutin Lesar

predsjednik